

## 28 Şubat'ın 10. yıldönümünde ikiz tehlike: Askeri müdahale ve faşizm

*Devrimci Marksizm Yayın Kurulu*

Bundan tam bir yıl önce, Ocak 2006'da, Mehmet Ali Ağca'nın geçici olarak salıverildiği, ardından yapılan "yanlışlık" fark edildiğinde yeniden içeriye alındığı dönemde, Türkiye'nin dünya çapındaki bu en ünlü suikastçisinin kardeşi şöyle diyordu: "Türkiye üzerinde oynanan oyunlar devam ettiği sürece bazı insanların canı yanacak." Ocak 2007'de bu topraklarda yüreğinde biraz insanlık taşıyan herkesin canı yandı. Bu toprakların yiğit bir evladı, halkların kardeşliği davasının yılmaz savaşçısı, Ermeni enternasyonalisti Hrant Dink katledildi ve yüz binlerce insan acısını, ama aynı zamanda kararlılığını hançeresini yırtarcasına "Hepimiz Hrant'ız, hepimiz Ermeniyiz!" diye haykırarak ifade etti.

Ocak ayı tablosunun öteki yüzünü de unutmamak gerekiyor. "Hepimiz Ermeniyiz" sloganı bir büyük cepheyi müthiş rahatsız etti. MHP başkanı Devlet Bahçeli, bu sloganı "izaha muhtaç bir garabet" olarak niteledi. Yetmedi, birkaç gün sonra, bir "ihamet cephesi"nden, "hayasız tahrikler"den, "husumet kervanı"ndan söz etmeye başladı. Kendini "ulusalci" diye adlandıran sözde solcular da ilk günlerde Hrant Dink'in ardından timsah gözyaşları akıtırken, "çağdaşlık" cilasının parıltısını yitirmemek için cenazede boy gösterirken, 200-250 binlik cenazeden fena halde rahatsız olup, birdenbire Asala suikastlerini ve PKK ile savaşırken ölen askerlerin cenazelerini hatırlayıverdiler. Bu duyarlılık ifadesini pratikte de buldu. Ordudan ayrılma biri "Hepimiz Ermeniyiz!" sloganına kızgınlığından

## Devrimci Marksizm

bir feribot kaçırdı. Trabzon Avni Aker stadında “Ayağa kalkmayan Ermeni olsun!” sloganı atıldı. Elazığlılar (Hrant Dink’in Malatyalı olmasına kinaye ile) “Ermeni Malatya!” diye bağırıyorlar, Malatyalılar da onlardan aşağı kalmayarak “PKK dışarı!” diye cevap verdiler. Adana’da, Balıkesir’de ve kimbilir daha nice yerde faşizmin kitle gücü, halkların kardeşliğinin yüz binlerce insanın ağızından savunulması karşısında çılgına döndü.

Bunlar, kimileri için demokrasinin yatağı olan “sivil toplum”dan manzaralar. Bir de resmi toplum manzaralarına bakmak gerekiyor. 2004 başında Ülkü Ocakları Agos gazetesi önünde bir gösteri yapıyor ve Hrant’ın “hedeflerinde olacağını” açıklıyor. Pek saygıdeğer savcılar bu tehdidi bir suç olarak kabul etmiyor. Buna karşılık, İstanbul Vali Yardımcısı, tehdit edileni, yani Hrant’ı makamına çağırıyor, “yakınlarımız” diye tanıştırdığı ne idüğü belirsiz bir takım insanlar aracılığıyla onu yeniden tehdit ediyor! Hrant’ın Ermeni milliyetçiliğinin Türk düşmanlığına saplanıp kalmasını eleştirdiği bir yazı dizisindeki bir cümlesini, bilirkişinin uyarısına rağmen mahkeme, Yargıtay Başsavcısı’nın uyarısına rağmen Yargıtay yanlış yorumlamakta ısrar ediyor ve Hrant 301. maddeden, Türklüğü aşağılamaktan hüküm giyiyor. Hrant’ın katledileceği Trabzon Emniyeti’ne ilk kez Şubat 2006’da, yani cinayetten 11 ay önce ihbar ediliyor, Trabzon’da sokaktaki insanlar bunu konuşuyor, ama Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi (ve onun, bir önceki görevi Trabzon Emniyet Müdürlüğü olan başkanı) ile İstanbul Emniyeti parmaklarını dahi kıpırdatmıyorlar. Daha sonra muhbirin Emniyet’in yanı sıra JİTEM hesabına da çalıştığı, Trabzon Emniyeti ile ilişkisinin bir aşamada bu nedenle kesildiği ortaya çıkıyor. JİTEM demek, kontrgerilla demek. Yani Hrant Dink suikasti bu veri ile birlikte dolaysız biçimde kontrgerillaya bağlanmış oluyor. Hrant’ın katili Ogün Samast’a, kendisini yakalayan polis ve jandarma tarafından üzerinde Türkeş’in ağızından çıkmış gibi duran, ama Atatürk’e atfedilen “Vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez” ibaresinin bulunduğu Türk bayrağının önünde poster gibi resim çektiliyor ve bu resim basına dağıtılıyor. Ötekiler “sivil toplum” ise, bunlar da devlet!

Ocak ayı manzaralarına bakarken başka aydınlara yönelen tehditleri de hatırlamak gerekiyor. Profesör Baskın Oran ve Profesör İbrahim Kaboğlu, her ikisi de Başbakanlık İnsan Hakları Kurulu’nun “Türkiyelilik” kavramını savunan raporunun mimarları oldukları için yıllardır tehditler alıyorlar. Baskın Oran Hrant’ın öldürülmesinden sonra savcıya bu tehditler konusunda suç duyurusunda bulunmaya gidiyor. Savcı ona kendisini tehdit edenlerle uzlaşmasını teklif ediyor! İbrahim Kaboğlu uzun süredir aldığı tehditler karşısında yakın koruma istediğini, ama valiliğin hiçbir gerekçe göstermeden bunu reddettiğini açıklıyor. Hrant’ın katlinin azmettiricisi Yasin Hayal Orhan Pamuk’u tehdit ediyor, Pamuk’a koruma verildiği halde Almanya ve Belçika’ya yapacağı seyahatler güvenlik gerekçesiyle iptal ediliyor. Orhan Pamuk sonunda “uzun süreliğine” ABD’ye yerleşiyor! Ama tehditler bununla sınırlı değil. BEKSAV Kültür Merkezi’nin ve Sanat ve

Hayat dergisinin yöneticisi Hacı Orman sokaktan kaçırılarak ölümle tehdit ediliyor. Daha sonra götürüldüğü İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde kendisini ölümle tehdit eden yakalama timini eleştiren Terörle Mücadele Şubesi görevlileri, Yaşar Kemal, Akın Birdal, Eren Keskin, Şanar Yurdatapan ve bir dizi başka demokrat aydın hakkında korkunç tehditler savuruyor.

Türkiye'de şiddetli bir şovenizm hastalığı yaşıyor! Toplumun ateşi yükselmiştir! Toplum ihtilaçlarla kıvrıyor! Ateş o kadar yükselmiştir ki hasta anlamsız şeyler sayıklamaktadır! Bu hastalık toplumu gerçek bir felâketin içine itmeden önce, Türkiye'nin buraya geliş sürecini ve bu cinnetin ardındaki nedenleri anlamak gerekir. Gerekir ki, hastalığa doğru teşhis konsun ve sonuç alınacak bir mücadele başlatılsın!

### **Şovenizmin yükselişinin evreleri**

Bugünkü şovenist cinnetin yükselişi üç evrede incelenebilir. Birinci evre, 1990'lı yılların ilk yarısına rastlar. Bu dönemde üç faktör hakim sınıflar ve devlet içinde önemli güçlerin şovenizmi kışkırtmasında rol oynamıştır. Bunların ilki, 1980'li yıllarda gittikçe sertleşen bir gerilla savaşının temelinde yatan Kürt sorununa, 1990'lı yılların başından itibaren Kürt bölgelerinde yaşanan serhildan ile birlikte büyük Kürt kitlelerinin sahip çıkmasıdır. 1991 Mart'ında Irak sınırının güneyinde Barzani ve Talabani önderliklerinden bütünüyle bağımsız biçimde patlak veren ayaklanma ile aynı zaman diliminde kuzeyde, Türkiye'nin Kürt kentlerinde ve köylerinde bir serhildanın başlaması, hakim sınıfların temsilcilerinde gerçek bir korkuyu harekete geçirmiştir. 1991 seçiminde Kürt ulusal davasının temsilcilerinin meclise girmesiyle bu korku daha da büyümüştür. Türkiye'nin hakim güçleri, Kürt sorununa bir çözüm arayacak yerde savaşı ve şovenizmi yükselterek Kürt halkının taleplerini ve direnişini bastırmayı seçmişlerdir. Şehit cenazelerinden askere yollama törenlerine ve stadlarda gösterilere kadar bir dizi fırsat, gazetelerden ve televizyonlardan pompalanan şovenizmin halk katında özellikle faşist hareket tarafından sömürülmesinin ortamını oluşturmuştur.

90'lı yılların ilk yarısında şovenizmin yükselişini güçlendiren ikinci faktör, Sovyetler Birliği'nin dağılması karşısında Türkiye burjuvazisinin Kafkasya ve Orta Asya'daki Türki dünyaya doğru bir atağa kalkmasıdır. Özal'ın "21. yüzyılın Türk yüzyılı olacağı" iddiasına Demirel'in "Adriyatik'ten Çin Denizi'ne Türk dünyası" retoriği eklenmiş, Türk faşizminin tarihsel başbuğu Alpaslan Türkeş, hiçbir resmi sıfatı olmadığı halde, Kafkaslar ve Orta Asya'ya devlet ziyaretlerinin vazgeçilmez adamı haline getirilmiştir. Tarihsel olarak faşizmin ideolojisi ve programı olan "Türkçülük" hakim sınıfın bütün siyasi akımlarına yayılmış, Kemalist "sol" bile Enverizme dümen kırmıştır.

Üçüncü faktör ise, 1993 Sivas Madımak yangınından ve 1994 yerel seçimlerinde Erbakan'ın Refah Partisi'nin kazandığı sarsıcı zaferin ardından, MHP'nin

## Devrimci Marksizm

burjuvazinin Batıcı-laik kanadı açısından paha biçilmez bir müttefik haline gelmesidir. Özellikle, Refah'ın birinci parti haline geldiği 1995 genel seçiminden sonra MHP İslamcılık karşıtı, emperyalizm yanlısı, laik ve cumhuriyetçi kampın vazgeçilmez bir müttefiki olmuştur. Bu da MHP'nin tarihsel ideolojisi olan şovenizmin toplum saflarında yayılması yönünde önemli bir etki yaratmıştır.

Bu son nokta bizi şovenizmin yükselişinin ikinci evresinin eşiğine getiriyor. Birinci evreden ikinci evreye geçişin dönüm noktası 28 Şubat askeri müdahalesidir. 28 Şubat sadece bir hükümet (Erbakan ile Çiller'in yönettiği Refahyol) devirip Türkiye'nin o andaki en kitlesel desteğe sahip partisini (Refah Partisi) kapattırmamıştır. 28 Şubat, 1989'dan itibaren Türkiye toplumunda görülen çok önemli bazı eğilimleri tersine çevirmiş ve bu arada şovenizmin de yükselen ideoloji haline gelmesine yol açmıştır.

1989 sonrası döneme damgasını vuran, işçi hareketinin 12 Eylül sonrasında yeniden canlanması, solun askeri darbenin sarsıntısından yavaş yavaş kurtulmaya başlaması, Kürt davasının Kürt halk kitleleri tarafından kucaklanması ve İslamcı hareketin yükselişi oldu. Aralarındaki farklara, hatta ilk üçünün sonuçlarıyla esastan karşıtlığına rağmen, bu dört faktörün bir etkisi ortak oldu: bu dönem Kemalizmin, dolayısıyla da Türk milliyetçiliğinin Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca en sert biçimde sorgulandığı, ideolojik etkisinin en derinden sarsıldığı dönem oldu. İşte 28 Şubat ilk bakışta yalnızca İslamcılığın hakimiyetindeki bir hükümete karşı yapılmış görünse de, aslında aynı zamanda işçi sınıfını ve solu rejime bağlamak ve Kürt hareketini yalnızlaştırmak üzere düzenlenmiş bir operasyondur. Bu yüzden, İslamcı "gericiliğe" karşı anti-emperyalist, ilerici, aydınlanmacı bir Kemalist ideoloji efsanesini yeniden canlandırmaya yöneldi. Elbette Kemalizmin bir avantajı da milliyetçiliği ve Kürt düşmanlığı idi. Bu operasyon, Kemalizmin hortlatılması operasyonu, işçi sendikalarının bürokrasisini tabanına kattı, sosyalist solun bazı kesimlerinden ve kendine sosyal demokrasi adını takan ortanın solundan alçakça bir destek görenek aydınların da büyük bölümünü yanına çekti ve böylece solu şovenizme açılan bir milliyetçiliğin cazibe alanına soktu. Aynı dönemde, Batıcı-laik burjuvazi, 1999 seçimlerinde bir yanda Fazilet Partisi (Refah'ın yerine kurulan parti) ve Doğru Yol Partisi, öte yanda ANAP ve Demokratik Sol Parti arasında oluşan pat durumunu ikincisinin lehine bozmak amacıyla MHP'ye destek için elinden geleni ardına komadı. Böylece, MHP ile sözde sol bir milliyetçilik, Kürt düşmanı platformda buluşmuş oldu!

Sosyalist ve devrimci demokrat solun içinde her kim 28 Şubat'a açık (örneğin İşçi Partisi) ya da gizli (örneğin bugün Türkiye Komünist Partisi'nin öncülü Sosyalist İktidar Partisi) destek vermiş ya da cepheden karşı çıkmamıştır (Özgürlük ve Dayanışma Partisi), bütün bu hareketlerin bugün doğmuş olan şoven atmosferin oluşmasında az ya da çok tuzu vardır. 28 Şubat sadece ideolojik ve politik atmosferi değiştirerek değil, dikkati Susurluk kazası sonrasında ipliği pazara çıkmış olan kontrgerilladan Refahyol hükümetine çevirerek ve işçi sınıfı

hareketini devlete bağlayarak bugünün ortamının oluşmasına muazzam bir katkıda bulunmuştur.

Şovenizmin yükselişinde üçüncü evreye geçişte eşik noktası 2005 Newrozu olmuştur. Diyarbakır'da 1 milyona yakın Kürdün Newroz kutlamasında yer alması, devletin doruğunda büyük bir panik yaratmış, Genelkurmay, Mersin'de birkaç küçük çocuğun provokasyona getirilmesi ile ortaya çıkan bayrak olayını bahane ederek "sözde vatandaş" olarak nitelediği Kürtlere karşı "topyekûn savaş" çağrısı çıkarmıştır. Bunu Türkiye'nin dört bir yanında sahnelenen "bayrak mitingleri" izlemiştir. Hakim sınıfların bütün siyasi eğilimlerince ve kendine "ulusalci sol" adını takan milliyetçi akımlarca desteklenen bu şovenist gövde gösterisinin yaratıldığı atmosferde 6 Nisan 2005'te Trabzon'da TAYAD'lılara yönelen ilk linç girişimi patlak vermiştir. Bu linç girişimi, hükümetteki AKP, ana muhalefetteki CHP, faşist MHP, "ulusalci" sol, idari makamlar, güvenlik aygıtları ve yargı sistemi tarafından açıkça desteklenmiştir. Bu ilk girişimin siyasi sistem, devlet aygıtı ve burjuva medyası tarafından onaylanması, faşist ve şovenist komplocuları azdırmış, linç girişimlerini Türkiye'nin dört bir köşesinde vakayı adiyeden birer olay haline getirmiştir. Bu linç girişimleri arasında, 4 Eylül 2005 tarihinde Bilecik Bozüyük'te İmralı ziyaretinden dönmekte olan Kürtlere karşı 3 bin kişinin saldırısı önemli bir doruk noktası oluşturur.

2005 Kasım-Aralık aylarında Hakkâri'nin çeşitli yörelerinde kontrgerilla tarafından üst üste patlatılan bombalar Kürt düşmanlığının ve şovenizmin yükseltilmesi için devlet tarafından uygulamaya konulan bir başka yöntemdi. Ama Aralık ayında Şemdinli halkının (bugünkü Genelkurmay Başkanı'nın "iyi çocuk" olarak nitelediği) "Mutkili Ali" ve arkadaşlarını "iş üstünde" kısıklı yakalaması, bu komplonun daha fazla sürdürülmesine izin vermedi. Ne yazık ki, Susurluk'tan sonra kontrgerillanın ezilmesi için yaratılan en önemli fırsat olan Şemdinli olayı da başarıyla hasır altı edildi.

2005 yılında şovenizmi kıskırtan bir başka gelişme, Ermeni tehcirinin 90. yıldönümü nedeniyle soykırım tartışmalarının da alevlenmesi olmuştur. Ermeni Konferansı girişimi Adalet Bakanı ve hükümet sözcüsü Cemil Çiçek tarafından Türkiye'nin "arkadan hançerlenmesi" olarak nitelenince cesaret kazanan faşistler ve "ulusalcılar" önce ertelenen, nihayet Eylül 2005'te yapılan konferansa saldırı düzenlemişlerdir. 2005 aynı zamanda 301. maddenin bir giyotin gibi işleme-ye başladığı yıldır. 2005 Aralık ayında bu maddeden yargılanmakta olan Orhan Pamuk'a Şişli Adliyesi'nde yine aynı grup saldırmış, o andan itibaren bu saldırılar 301. madde yargılamalarında tam bir gelenek haline gelmiştir.

Bu saldırganlığa bir de kültürel cinnet eşlik etmektedir. 2003 Irak savaşından sonra, Türkiye ile ABD'yi savaşa tutuşturarak sözde anti-empyralist bir milliyetçiliği körükleyen pop roman *Metal Fırtına*, kentli modern orta sınıfların gözdesi olmuştu. Bunu Hitler'in *Kavgam* kitabının uzun süre en çok satanlar listesinin başına yerleşmesi izledi. Hitler'in liste başındaki yerini devralan ise bütün "ulu-

## Devrimci Marksizm

salcılar”ın başucu kitabı haline gelen *Şu Çılgın Türkler* kitabı oldu. Sözde solcu “ulusalcılar” bu olgular dizisini açıklamak için hiçbir çaba göstermeye zahmet etmediler. Neden Türk milliyetçiliğini kabartmaya çalışan bu iki kitabın arasına Hitler girmişti? Faşist hareketin tabanının son derece düşük eğitim düzeyine sahip olduğu ve okumadığı bilindiğine göre, Hitler’i satın alanlarla Turgut Özakman’ı satın alanların aynı sosyo-politik grup olması büyük bir ihtimal değil miydi?

Kitap okumayan halk kitlelerinin zehri ise, kontrgerillanın faaliyetini kahramanlık mertebesine taşıyan ve sonunda hukuken aklayan *Kurtlar Vadisi* dizisi oldu. *Kurtlar Vadisi*’nin yapımcıları faşist ortamdan gelmiş olabilir, ama bu diziyi gösteren kanalın ve her hafta göklere çıkaran gazetelerin (en başta *Hürriyet*’in) Doğan medya grubuna ait olduğu ortada değil mi? Bugünlerde gösterime giren (ama sonra büyük baskı altında yayından kaldırılan) *Kurtlar Vadisi Terör* adlı dizi ise halkı Kürtlere karşı topyekûn savaşa hazırlıyor. Yani faşist veya değil, Türkiye’de şovenizmi burjuvazinin en has kurumları yıllardır desteklemektedir.

Bugün ise Kandil ve Kerkük dolayısıyla sınır ötesi operasyon, şovenizmi besleyen başlıca dinamik haline gelmiştir.

## Şovenizmin dinamikleri

Yukarıda yapılan sergileme, aynı zamanda, şovenizmin yükselişinin nedenlerini de kolayca özetlememize izin veriyor. Bu nedenler hızla şöyle sıralanabilir: Kürtlerin siyasi ve kültürel hakları için verdikleri mücadeleye tepki; ABD emperyalizminin Ortadoğu’da yürüttüğü politikanın bir boyutunun en azından Irak bağlamında Kürtlerle ittifaka yaslanması; Avrupa Birliği’nin (AB) Kürtlere ve Türkiye’deki azınlıklara (Rum, Ermeni, Süryani vb.) ilişkin tarihsel ve güncel sorunlarda Türkiye’nin politikalarının değiştirilmesi konusunda baskı uygulaması; Kıbrıs sorununun AB ile ilişkiler bağlamında kazandığı yeni görünüm; İslamcı hareketin yükselişi karşısında kurulan Batıcı-laik ittifakın aynı zamanda milliyetçiliği bir koz olarak kullanması.

Bu sorunların doğası *Devrimci Marksizm* okurları açısından meçhul değildir. Üzerinde durulması gereken tek nokta, Türkiye’de şovenizmin yükselişinde ABD ve AB’nin rolüne ilişkindir. En azından “ulusalcı sol”, Türk milliyetçiliğinin Kürt, Ermeni, Rum vb. gruplara ilişkin sorunlarının emperyalizm tarafından kısıktıldığı kanısındadır ve bu dolayısıyla kendi milliyetçiliğini/şovenizmini anti-emperyalizmle özdeşleştirme konusunda büyük bir gayret içindedir. Gerçek çok farklıdır. Emperyalist ülkeler, emperyalizmin doğası gereği bütün dünyayı yönetirler. Bu yüzden de, belini kırmayı planladıkları ülkeler ve yönetimleri (ABD emperyalizminin dilinde “kabadayı devletler”) dışında bütün ülke ve güçlerle kısmi bir diyalogu sürdürmek zorundadırlar. Emperyalizme bağımlı dünyada iki ülke veya etnik grup arasında doğan çelişki ve çatışmalarda, emperyalist ülkeler uzun vadeli planlarına bağlı olarak her iki grupla (ya da ülkeyle) yakınlık kurmak

zorundadırlar. Bu demektir ki, her iki tarafa birden tavizler vereceklerdir, her ikisinin de çıkarlarını kollayacaklardır. Bu da her bir adımda, olumlu muamele görenin karşısındakine emperyalizme sitem etme, eleştirme, şikâyet ifade etme bahanesi verir. Türkiye'nin Kürtlerle ve azınlıklarla ilgili konumu budur. Bugün yaygın bir ideoloji, bu toprakların hakim Türk ulusunun ülke içindeki ya da çevresindeki öteki ulus ve halklarla çelişkilerini anti-emperyalizm olarak göstermektedir. Bu dar, bencil, şoven milliyetçiliğin üzerini örtme yolunda bir çabadan başka bir şey değildir. Emperyalizmin Türkiye'yi bölmek istediği safsatasına temel olmak üzere bugüne kadar tek bir ikna edici, ayrıntılı analiz ortaya konulmamıştır. Barzani ve Talabani'nin Kürdistan'ının Ortadoğu'nun ikinci İsraili olacağını ileri sürenler, Türkiye'nin 55 yıldır sadık bir NATO üyesi olduğunu pek çabuk unutuyorlar.

Şovenizmin yükselişinin taşıyıcısı olan aktörlere gelince, bunları farklı gruplarda toplamak doğru olacaktır. Esas taşıyıcı güçler, güvenliğinden görevli oldukları ulus-devletin çıkarlarını şovenizmi kışkırtarak korumaya çalışan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), faşist hareketin değişik kanatları (MHP ve Ülkü Ocakları, BBP ve Alperen—eski Nizamı Alem—Ocakları), beyni TSK içinde olmakla birlikte çok daha geniş bir ortama yayılan ve faşist hareketin iplerini büyük ölçüde elinde tutan kontrgerilla (ya da moda adlarıyla “Susurluk” veya “derin devlet”), kendine “ulusalci” sol adını takan bütün bir alan (CHP, *Cumhuriyet* gazetesi, İşçi Partisi vb.), kendine sol demeyen ve diyen “ulusalcıları” bir araya getiren kitle kuruluşları (Atatürkçü Düşünce Dernekleri, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, *Cumhuriyet* gazetesi okurlarının yerel düzeyde kurduğu CUMOK'lar), çeşitli kitle örgütlerinin yönetimleri (en başta barolar ve Türkiye Barolar Birliği), idari ve yargı bürokrasisi vb. vb. olarak sayılabilir.

Bu yaygın yelpazenin ardında burjuvazinin Türkiye'deki hakim kanadı, yani çıkarlarını bütünüyle emperyalist Batı ile (ve giderek artan ölçüde İsrail ile) bağlı gören Batıcı-laik finans kapital (somuta tercüme edecek olursak TÜSİAD burjuvazisi) vardır. 28 Şubat'ta görülmüştür ki, İslamcı burjuvazinin yükselişine ve özellikle dış politikada Türkiye'nin Batı ittifakı aleyhine İslam dünyasına yaklaştırılması çabalarına karşı, TSK'nın en güçlü ve kararlı müttefiki burjuvazinin bu kanadıdır. Ne var ki, finans kapitalin bu hakim kanadı kendi içinde bir çelişkidir. Bu kanat, aynen ABD ve Avrupa emperyalizmleri gibi, Türkiye'yi Batı'dan kopartma tehlikesi yarattığı ölçüde İslamcı harekete karşıdır, ama İslamcı harekete karşı mücadelenin Türkiye'nin AB ile bütünleşmesini engelleyecek yöntemlerle verilmesi söz konusu olduğunda yalpalamaya başlamaktadır. TÜSİAD'ın Ermeni ve Kürt sorunlarında zaman zaman şoven koalisyondan uzaklaşmasını açıklayan budur. Öyleyse, bu, şoven koalisyonda bir çatlaktır.

Aslında TÜSİAD'ın bu çelişkisi aynı biçimde kentlerin, özellikle kıyı bölgelerinin kentlerinin küçük burjuvazisi içinde de mevcuttur. Ege ve Akdeniz'in turizm kentlerinin hizmet sektöründe yoğunlaşmış küçük burjuvazisi ile İstanbul

## Devrimci Marksizm

ve başka metropollerin “çağdaş yaşam” tarzını kendine geçim ve yaşam alanı olarak seçmiş küçük burjuvazisi (butikçiler, “serbest meslek” sahipleri, burjuvazinin ihtiyaçları için çalışan küçük burjuvalar vb.), çıkarları ve hayat tarzları gereği, bir yandan şoven koalisyonla aynı kaygıları gütmekte, ama bir yandan da bu şovenizm AB ile ilişkileri zora sokma potansiyeli gösterdiğinde tereddüt etmektedirler.

Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu'nun (TESK) doğal tabanını oluşturan geleneksel küçük burjuvazi ise daha bölünmüş bir tablo sunar. Her ne kadar TESK'in yönetimi 28 Şubat'tan günümüze ağırlığını Batıcı-laik kamptan yana koyuyor olsa bile, geleneksel küçük burjuvazinin küçümsemeyecek katmanları İslamcı kanatın sempatisanı, destekleyicisi, hatta aktif taşıyıcısı konumundadır. Bu katmanlar içinde esas rekabet, İslamcı sağcılık ile faşist hareket arasındadır.

Şoven koalisyonun bir yedek gücü de sendika bürokrasisidir. Özellikle Türk İş'in başındaki bürokrasi ve zaten bir devlet sendikası olarak kurulmuş olan Türk Kamu-Sen bürokrasisi, devlete bağlılığı dolayısıyla, kritik kavşak noktalarında mutlaka TSK'nın başını çektiği cephenin yanında durur. Buna karşılık, sendika bürokrasinin Avrupalı kanadı zaman zaman TÜSİAD'a paralel olarak yalpalar.

Bütün bu gruplaşmada en ilginç konumlardan biri AKP'ninkidir. AKP (ve ondan önce Refah Partisi), nesnel çıkarları gereği TSK'nın vurucu gücü olduğu Batıcı-laik ittifakın karşısında yer alması gerekirken, birçok durumda o kanada ve faşist harekete tavizler vermiştir. Erbakan'ın Susurluk dolayısıyla kontrgerillaya yönelen protestolara “gulu gulu dansı” demesinden Trabzon'daki ilk linç girişiminde Tayyip Erdoğan'ın onaylayıcı tavrına, Cemil Çiçek'in Ermeni konferansı karşısındaki çıkışına kadar birçok durumda, bu gelenek bir bakıma dar anlamda kendi örgüt çıkarlarıyla çelişir biçimde TSK, kontrgerilla, faşizm ve benzeri güçlerin bulunduğu pozisyonlara destek vermiştir. AKP'nin zaman zaman ters yönde bazı çabalar göstermiş, Şemdinli, Danıştay, Atabeyler olaylarında ve kısmen Hrant Dink cinayetinde kontrgerillanın üzerine eski yönetimlerden daha fazla gitmeyi denemiş olduğu doğru olmakla birlikte, bu parti de sürekli olarak yarı yolda çark etmiştir. Bunun ardında elbette AKP'nin (ve öncüllerinin) organik biçimde burjuvazinin birer partisi olması ve dolayısıyla bu geleneğin de devlet düzenini koruma sorumluluğu altında olması yatmaktadır.

Şovenizmin ve faşizmin yükselişinin sınıfsal temelleri açısından ise iki ana noktaya değinmek gerekiyor. Bunlardan birincisi, faşizmin işçi ve emekçi sınıflar içindeki etkileri ile ilgilidir. Bu konuyu ele alırken, Hrant Dink'in ölümünden sonra özellikle Ertuğrul Özkök ve benzerlerince başlatılan bir pop sosyoloji analizini aradan çıkarmak gerekiyor. Bu pop sosyoloji önermesine göre, Hrant Dink'in katlinin sorumlusu devlet organları, kontrgerilla ve faşist örgütlenmeler değil, Trabzon Pelitli'den başlayarak Türkiye'nin kentlerinin varoşlarında var olan yaşam koşulları, internet kafe ve okey kültürü vb.'dir. Faşizmin ve şove-



nizmin toplumsal tabanının, proleterleşme ve çöküntü korkusu içindeki küçük burjuvazinin yanı sıra, işsizlikten, güvencesizlikten, geleceksizlikten muzdarip, lumpenleşen işçi-emekçi gençlik olduğuna işaret edilmesi, tarihsel bakımdan hiçbir yenilik taşımaz. Faşizm vurucu birliklerini her ülkede ve her tarihsel momentte bu umutsuz ortamlardan devşirmiş ve mahalli küçük burjuvazinin çavuş ve onbaşlarının emrinde kâh proletaryaya, kâh ezilen uluslara, kâh ilerici aydınlara saldırtmıştır. Özkök gibilerinin ufkunun internet kafelerden ve okey masalarından ileri gidememesinin ardında devleti ve faşist hareketi aklama gayreti yatar. İnternet kafelerde ekrana düşen şovenizm, genelkurmayın ana karargâhında ve burjuva medyasının yazı işleri masalarında imal edilmiştir. *Hürriyet* gazetesinin *Kurtlar Vadisi* dizisinin gönüllü promosyon aygıtı gibi çalışması bir yana, Ertuğrul Özkök'ün kendisinin "Polat Alemdar"ın ABD'ye yaptığı halkla ilişkiler ziyaretinde ona eşlik ettiği, birlikte yemekler yediği unutulmamıştır. Özkök'ün safsatasının nesnel koşullara atıfla gözlerden saklamaya çalıştığı budur. Üstelik o nesnel koşulları yaratanın da kendisinin şampiyonu olduğu kapitalizm olduğunu unutarak!

Bu saptandıktan sonra, sosyalist hareketin işçi ve emekçi gençliği lumpenleşme ve faşist hareketin askeri haline gelme batağından nasıl kurtaracağını ciddi biçimde düşünmesinin asli bir görev olduğu tartışılmaz. Bunu yapmanın yolu, solda bazılarının sandığı gibi, ister "ulusalcılık", ister "yurtseverlik" adı altında olsun, şovenizmin çeperinde debelenmek, halkın saflarındaki gerici ideolojilerin kuyruğuna takılmak değildir. Ne de solda başkalarının yaptığı gibi faşizm ve şovenizmin her barbarlaşmasında "kaygılıyız" diye açıklamalar yaparak "birlikte yaşamı" savunmakla geriletebilir bu eğilim. Bunu yapmanın yolu, sosyalist ve devrimci demokrat hareketi bugünün Türkiye'sinde burjuvazinin kamplarına alternatif bir siyasi odak haline getirmek, toplumu sınıf temellerinde yeniden bölmek ve bu zemin üzerinde mücadeleci bir işçi sınıfı hareketi yaratmaktır. İster küçük burjuvazinin korku içindeki unsurları, ister umutsuzluk içinde çırpınan lumpenleşmiş genç işsizler ordusu, gerçek bir güç olduğunu görmeye başladıkları andan itibaren, sosyalist işçi hareketine doğru meyledecek, geleceklerini ve umutlarını kendilerinin **hayali değil gerçek** sorunları için mücadele eden bu siyasal odakta aramaya başlayacaklardır. Burada, Türkiye solunun tarihinden getirdiği en büyük handikap, "bu halk adam olmaz!" olarak ifade edilebilecek anti-Marksist, küçük burjuva ruh durumudur. Halk yekpare değildir, sınıflara ayrılmıştır; sınıflar politik bilinçten bağımsız davranmazlar; politik bilinç sınıflara öncüleri tarafından taşınır. Öncü ise ancak örgütlenerek gelişir. Marksizmin ve Bolşevizmin bu temel hakikatlerini unutanlar, halk karşısında küskünlük ve dalkavukluk duyguları arasında yalpalayıp duracaktır.

İkinci temel nokta, büyük burjuvazinin, yani Türkiye'nin ana hakim sınıfının faşist hareket karşısındaki konumudur. Büyük burjuvazi, genelkurmay milliyetçiliğine bütünüyle taraftardır. Sadece yer yer AB ile arayışı bozmamak amacıyla bu

## Devrimci Marksizm

milliyetçiliğin büründüğü aşırılıkları törpülemeye çalışmaktadır. Buna karşılık, faşizm şimdilik büyük burjuvazi için aşırı bir kumar gibi görünmektedir. Hem AB ile ilişkilerde kaçınılmaz karmaşıklıklar yaratacağı için, hem de büyük istikrarsızlık ve risklere gebe olduğu için. Büyük burjuvazinin Batıcı-laik kanadı faşizmi bir **destek güç** olarak yıllardır, en azından 28 Şubat'tan bu yana parlatmaktadır. Ama faşist hareketin **yönetici güç** haline gelmesinden şimdilik korkmaktadır. Ne var ki, buradan büyük burjuvazinin faşizme ilkesel bir anlamda karşı olduğu sonucunu katiyen çıkarmamak gerekir. Ne zaman ki, büyük burjuvazinin hakimiyet sistemine ve bölgedeki hayati çıkarlarına yönelik tehditler faşizmin yaratacağı istikrarsızlık ve riski aşmaya başlar, büyük burjuvazi o zaman bütünüyle faşizm yanlısı duruma dahi gelebilir. O koşullarda, bugün AB'ci liberalliği dolayısıyla, milliyetçiliğe, askeri müdahaleye, şovenizme karşı konuşan liberal yazı işleri müdürleri ve köşe yazarları, yarın bir askeri yönetim veya Devlet Bahçeli hükümeti altında keskin birer şahin kesilecektir!

## Büyük tehlike: savaş, darbe, faşizm ve başka şeyler

2005'ten bu yana yükselen şovenizm ve onun ardında yatan güçlerin izlediği politika, toplumun sömürülen ve ezilen büyük kitleleri için, her biri birbirinden büyük bir dizi tehlike doğuruyor. 2007 yılı tuzaklarla ve tehditlerle dolu bir yıl olarak açılmıştır.

- En acil tehlike, Tayyip Erdoğan'ın veya onun ekolünden birinin Nisan-Mayıs aylarında yapılacak cumhurbaşkanlığı seçiminde Çankaya'ya aday olması vesilesiyle gündeme girebilecek olan bir askeri müdahale olasılığıdır.
- Buna yakın derecede acil bir tehlike de bu yıl Kerkük'te referandum düzenlenmesini engelleme ve PKK'nın Irak'ta oluşturduğu art alanda yenilgiye uğratılması amacıyla sınır ötesi bir operasyon düzenlenmesidir. Bu tür bir operasyon şovenizmi doruğuna yükselterek öteki alanlardaki tehlikeleri de kat kat arttıracaktır. Sınır ötesi operasyona Türkiye içinde bir Kürt kırımı ya da bir etnik savaş eşlik edebilir.
- Kürt sorunu, artık ayrılmaz biçimde Türkiye'nin Ortadoğu'daki taarruz planında ABD'ye vereceği desteğin biçimi ve derecesi ile iç içe geçmiştir. ABD, Türkiye'nin hakim güçlerinin bu alandaki ihtiyaçlarını ve taleplerini kendi politikasını Türkiye'ye kabul ettirmek için kullanmaktadır. İran'a saldırı olasılığı başta olmak üzere Türkiye'nin ABD ile birlikte savaşa girmesi, yaratacağı doğrudan tehlikelerin yanı sıra şovenizmi bir kat daha yükseltecektir.
- Eğer cumhurbaşkanlığı seçimi esnasında rejim bir kazaya kurban gitmezse Kasım ayı için planlanan genel seçimde AKP'nin alternatifi olarak bir CHP-MHP koalisyonu parlatılmaktadır. İçinde yaşadığımız şovenist atmosferde MHP'nin seçimden AKP'nin ardından ikinci parti olarak çıkmasının bütünüyle

olanaksız olduğunu düşünmek için bir nebze bile neden yoktur. (1999 seçimlerinde MHP'nin yaptığı atak hatırlansın.) Bu durumda bile şoven koalisyonun AKP'ye karşı bir "laik" koalisyon oluşturma adına, Devlet Bahçeli'nin başbakan olduğu MHP ağırlıklı bir hükümete onay vereceğini beklemek gerekir. Bu da Türkiye'nin faşizmin eşiğine gelmesi demektir.

Bütün bunlar, Türkiye'nin ne kadar zorlu ve tehlikeli bir dönemden geçmekte olduğunu açık ifadeleridir. Soru şudur: bu büyük tehlikeler karşısında ne yapmak gerekir?

Yukarıda şovenizmin yükseliş sürecini ve nedenlerini ele aldığımız için, şovenizmin, faşizmin ve askeri darbe tehdidinin kaynakları konusunda berrak bir bakış açısına sahip durumdayız. Şovenizmin yükselişinin dinamiklerinin incelenmesinden sosyalist hareketin yürüyüşü konusunda şu sonuçları çıkarmak mümkündür:

- Türkiye'yi bugünlere getiren dönüm noktası 28 Şubat 1997'deki askeri müdahaledir. 28 Şubat ve onun bugünkü uzantılarıyla mücadele etmeyen bir hareket bu toplumu şovenizmin ve faşizmin pençesinden kurtaramaz. Bunun birden fazla sonucu vardır.

- Birinci sonuç şudur: 28 Şubat (aynen 12 Eylül gibi işçi sınıfı hareketini gerileterek) şovenizmin ve gericiliğin önünü açmıştır. Dolayısıyla, şovenizm ve gericiliğin içinde boy attığı ortamı yok etmek için işçi sınıfının mücadeleciliğini yeniden ayağa kaldırmak gerekir. Yani toplumun İslamcı-faşist kamplar arasında veya etnik temellerde bölünmesine karşı çıkış yolu, toplumun hayali bir birlikte buluşturulması yolunda boş bir uğraş değildir. Toplumun sınıflar temelinde yeniden bölünmesidir. Mücadelenin sınıflar arasında bir mücadele haline getirilmesidir.

- İkinci sonuç şudur: 28 Şubat işçi sınıfını ve solu, her ikisi de burjuvazinin çıkarlarının ifadesi olan Batıcı-laik ve İslamcı kamplar arasında bir bölünme temelinde geriletmiştir. Öyleyse yapılması gereken, işçi, emekçi ve ezilenler açısından "laik-İslamcı" kutuplaşmasını aşmak, bunun yerine sınıflar arasında mücadeleyi öne çıkarmaktır. Türbanlısı ile başı açığı, namazında niyazında olanıyla en modern yaşam tarzını benimseyeni, çember sakallısı ile küpelisi—işçiler bir arada mücadele etmeye başlamadıkça, bu felç durumu aşılamayacaktır. Bu iki kampın her ikisi de işçi ve emekçilere neo-liberal saldırıda, Kürt düşmanlığında ve emperyalizm yanlılığında birleşmişlerdir. Şubat ayı başında Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün ve Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın ardı ardına ABD'yi ziyaret etmesinin esas anlamı, her iki tarafın da yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçiminde ABD'nin icazetini aramakta rekabet içinde olmasıdır.

- Bu topraklarda en büyük belâ Kürt düşmanlığıdır. Faşist hareketin Kürt düşmanlığından güç kazandığına bakıp "aman Kürt sorunu bizi bölüyor, bunu bir kenara bırakalım" demek, herhangi bir dönemde anlamlı değildi, ama bugün bu-

## Devrimci Marksizm

nun günü çoktan geçmiştir. Kürt halkı hakları için ayaktadır ve işçi sınıfı için son derece değerli bir müttefiktir. Önemli olan, her ikisi de hakim sistem tarafından ezilen bu iki gücü bir araya getirmektir. Burada Kürt hareketine de çok önemli bir sorumluluk düşüyor: ABD ve AB emperyalizmlerinden kurtuluş bekleyerek Türkiye'nin işçi ve emekçilerinin sorunlarına sırt çevirmek, bu tür bir ittifakı bütünüyle dinamitleyecektir. Kürt hareketinde var olan bu eğilimlerle mücadele edilmelidir. Bu açıdan bakıldığında, Kürt hareketinin bütün politikalarını eleştirisiz onaylayan sosyalist akımların Kürtlere iyilik değil kötülük yapmakta olduğu da ortaya çıkıyor.

- ABD Ortadoğu ve Avrasya'ya yönelik sürekli savaş stratejisinde Türkiye'yi askeri olarak kullanmaya hazırlanıyor. İki taraf arasındaki ilişkileri geren Kürt sorunu bir kez aşılsa, Türkiye hakim sınıfları ABD ile birlikte bölgenin mazlum halkları üzerine bugünkünden çok daha kararlı biçimde yüklenmekten kaçınmayacak, Türk, Kürt bütün gençleri bu seferlerde harcayacaktır. Bu savaşlar Türkiye'de şovenizmi tırmandırma bakımından da son derece olumsuz etkiler yaratacaktır. Ortadoğu ve Avrasya'da anti-emperyalist bir savaş politikası Türkiye'nin işçi, emekçi ve gençlerini korumanın da yoludur.

- Faşizme karşı mücadele onun başını okşayarak verilemez. Faşizm kendisine taviz verildikçe gerileyen ve uzlaşan bir siyasi hareket değildir. Tam tersine önünün açıldığını gördükçe saldırganlaşır. Faşizmi engelleyecek olan, onun güçlü olduğu toplumlarda ancak gerici temellerde mümkün olabilecek bir "ulusal birlik ve bütünlük" değildir. Faşizm karşısındaki bütün dinç güçleri harekete geçirerek faşizmi ezmeye çalışacak bir mücadele stratejisidir.

Görevler son derece ağır, harekete geçirilmesi gereken güçler durgundur. Ama unutmamak gerekir ki, karşı taraf da zayıftır. ABD'nin Irak ve Afganistan'da bataklığa batması, emperyalizmin ve bölgedeki müttefiklerinin işini zorlaştırıyor. Türkiye burjuvazisinin hakim kanadı ise AB yönelişiyle TSK'nın sertleşen çizgisi ve faşizmin keskin tırmanışı arasında yalpalıyor. Sendika bürokrasisinin durumu da rahat değildir: sendika tabanında Kürtlerin varlığı, sendika hareketinin TSK yanlıları ile İslamcı hareket yanlıları arasında bölünmüş olması, AB'den beklenen rahatlama, TSK'yı sonuna kadar desteklemenin sendika hareketini de baskılarla karşı karşıya bırakabilecek bir rejimle sonuçlanması korkusu—bütün bunlar sendika bürokrasisinin yalpalayıp durması sonucunu doğurmaktadır.

En önemlisi, Hrant Dink cinayetiyle ortaya şu çıkmıştır: solun doğal tabanı olan ve son yıllarda CHP/DSP gibi partilerin ve soldaki bazı odakların milliyetçi zehriyle yönünü şaşırılmış kitleler, faşizm ile işbirliğinin, (Şemdinli, Danıştay, Atabeyler olaylarında görüldüğü gibi) kontrgerilla savunuculuğunun hareketi nereye getireceğini görmüşlerdir. Hrant'ın cenazesinde bulunan 200-250 bin kişinin bir bölümü üst ve orta sınıflardan ve dertleri Türkiye'nin imajı idi. Ama esas büyük kalabalık, emekçilerden, ezilenlerden, gençlerden oluşuyordu ve bunlar

faşizme meydan okumaya, karşısında bir baraj oluşturmaya gelmişlerdi. Bunlar, yıllardır beyinlerine zerk edilen zehre rağmen, pratiğin ateşi içinde, hayatlarını ören değerlerin şovenizmin cenderesine sığmayacağını görmüş insanlardı. Faşizmin ve düzenin cenaze sonrasında “Hepimiz Ermeniyiz!” sloganına derhal hücum etmeye başlamasının nedeni işte bu kitlenin ve onun ardında aynı duyarlılığı taşıyan milyonların bu uyanışını durdurmadır.

Hrant Dink suikastinin ardındaki güçler sapır sapır dökülmektedir. Her gün sözde “güvenlik” güçlerinin yeni bir suçu su yüzüne çıkıyor. Bugün Türkiye işçi sınıfı, emekçileri ve ezilenleri kontrgerillayı sanık sandalyesine oturtmak bakımından Susurluk ve Şemdinli’den bu yana en büyük fırsatı yakalamış bulunuyor. Bu olanak kullanılmazsa gelecekte benzer bir fırsat yeniden çıkmayabilir.

Öyleyse, şovenizme, 28 Şubatçılığa, faşizme ve onun ikiz kardeşi “ulusalcılığa” karşı harekete geçmenin tam zamanıdır! Bunun yolu, her ikisi de halk düşmanı olan Batıcı-laik ve İslamcı kamplardan bağımsızlaşmak, Türkiye politikasında bir üçüncü odak oluşturmaktır. Acilen faşizme ve 28 Şubatçılığa karşı bir Birleşik İşçi Cephesi inşa etmek gerekiyor. Bu cephenin mücadele içinde ve seçimlerde elini ezilen Kürt halkına uzatması gerekiyor.

Geçmişte Türkiye’de her on yılda bir düzenli biçimde askerin ülkenin politik hayatına el koyduğu yaygın olarak konuşulurdu. 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 askeri müdahaleleri bu düşüncenin maddi kanıtlarıydı. 12 Eylül’den on yıl sonra bir askeri müdahale olmadı. Kimilerine göre zaten “küreselleşme” çağında askeri müdahale politik olarak mümkün de değildi! 28 Şubat 1997’de yapılan askeri müdahale, solun ve aydınların çoğunluğunca önce görmezlikten gelindi, sonra da “post-modern darbe” gibi ne idüğü belirsiz bir terimle bir yandan varlığı itiraf edilirken bir yandan da anlaşılmasız hale getirildi. *Devrimci Marksizm*’in 3. sayısı 28 Şubat askeri müdahalesinin tam 10. yıldönümünde yayınlanıyor. On yıl kuralının siyaset sahnesine yeniden çıkma tehlikesinin eşliğinde yaşıyoruz. Hiçbir şey işçi, emekçi ve ezilenlerin mücadelesinden bağımsız olarak gerçekleşmez. Yeni bir askeri müdahaleyi ya da faşist kurtların vadiden şehre inmesini engellemek için *Devrimci Marksizm* bütün sosyalistleri ve devrimci demokratları göreve çağırıyor.